

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зільберт Валентина Сергіївна ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ПРИНЦИПИ ТА ДОСВІД	66
Костюк Михайло Анатолійович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДІВ ДЕРЖАВНОЮ КАЗНАЧЕЙСЬКОЮ СЛУЖБЮ УКРАЇНИ	68
Малюта Владислав Васильович ЩОДО НАЛЕЖНОГО СУБ'ЄКТА РОЗГЛЯДУ СКАРГИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВЛАСНИХ (САМОВРЯДНИХ) ПОВНОВАЖЕНЬ.	71
Негара Олена Віталіївна СЕГМЕНТУВАННЯ СТАТУСІВ НЕЗАЛЕЖНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ І ЧЛЕНІВ ТРУДОВОГО АРБІТРАЖУ (ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ).	75
Голоядова Тетяна Олексіївна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ЗГІДНО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ.	79
Панфілов Олег Євгенович ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.	82
Сідор Михайло Іванович ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИНИ В ОПОДАТКУВАННІ В УКРАЇНІ.	85
Гуглей Віталій Вікторович ФІНАНСОВА ДИСЦИПЛІНА У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ.	89
Подольська Анастасія Андріївна ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ FATCA	91

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович ДЕРЖАВНА ВЛАДА КРИЗЬ ПРИЗМУ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ	94
Мельничук Ольга Степанівна ОБґРУНТУВАННЯ ДОКТРИНИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УМОВАХ ПОСТМОДЕРНУ ТА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	97
Іванченко Ольга Миколаївна ЛЕГІТИМНІСТЬ ПРАВА В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	100
Кравченко Сергій Петрович ЮРИДИЧНИЙ ТЕКСТ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРОБЛЕМА АВТОРСТВА В КОНТЕКСТІ ОНТОЛОГІЇ ПРАВА	103
Чувакова Ганна Михайлівна ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ЦІННОСТЕЙ ТА АНОМІЯ	106
Антошина Ірина Володимирівна ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАДА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.	109
Ковбасюк Степан Валерійович ІНСТИТУТ ОМБУДСМАНА В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	112
Дудник Руслана Миколаївна ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА	115
Kobko-Odarii Viktoriia Serhiivna THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE LEGAL SYSTEM OF SCOTLAND	117
Іванчук Віра Євстафіївна ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	120
Гаркуша Євгеній Олексійович СПАДКОВІ ЕЛЕМЕНТИ В ЕСТЕТИЦІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.	123

2. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-ІХ. *Офіційний сайт Верховної Ради України..* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2073-20> (дата звернення: 23.03.2025).

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.03.2025).

Ключові слова: адміністративний акт, адміністративне оскарження, суб'єкт розгляду скарги, ієрархія місцевого самоврядування.

Keywords: administrative act, administrative appeal, complaint review entity, local government hierarchy.

Негара Олена Віталіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри адміністративного і фінансового права*

СЕГМЕНТУВАННЯ СТАТУСІВ НЕЗАЛЕЖНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ І ЧЛЕНІВ ТРУДОВОГО АРБІТРАЖУ (ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ)

Незалежні посередники та члени трудового арбітражу визначені Законом України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) як надавачі публічних послуг [1]. Правовий статус *незалежних посередників* визначається Законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» (далі – Закон № 137/98-ВР) [2] та Положенням про посередника, затвердженим Наказом Національної служби посередництва і примирення (далі – НСПП) (далі – Положення про посередника) [3].

Відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону № 137/98-ВР, «незалежний посередник – визначена за спільним вибором сторін особа, яка сприяє встановленню взаємодії між сторонами, проведенню переговорів, бере участь у виробленні примирною комісією взаємоприйнятного рішення» [2], а п. 1 ч. 5 ст. 8 встановлено, що «у разі потреби примирна комісія залучає до свого складу незалежного посередника» [2].

Положення про посередника пропонує інше визначення терміну «посередник» та інші підстави для його залучення до складу примирної комісії. Так, відповідно до п. 1.2. Положення про посередника, посередником слід вважати підготовлену НСПП особу, яка в разі визначення її за спільним вибором сторін колективного трудового спору (конфлікту), набуває статус незалежного посередника [3]. Згідно з п. 1.3. Положення про посередника, незалежним посередником слід вважати визначену за спільним вибором сторін колективного трудового спору (конфлікту) особу, що сприяє встановленню взаємодії між сторонами, проведенню переговорів, бере участь у виробленні примирною комісією

взаємоприйнятного рішення [3]. Відповідно до п. 3.1. Положення про посередника, «посередник пропонується для участі у примирній процедурі НСПП або її відділенням в Автономній Республіці Крим та областях за письмовою заявою сторін колективного трудового спору (конфлікту)» [3].

Відповідно до Розділу 6 Положення про посередника, до посередника висуваються наступні вимоги: 1) повинен мати повну вищу освіту; 2) повинен мати не менше 3 (трьох) років стажу в органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях роботодавців чи профспілок, а також на іншій роботі, пов'язаній з регулюванням соціально-трудових відносин, вирішенням колективних конфліктів; обізнана з актуальними соціально-трудовими проблемами, володіє знаннями трудового законодавства, законодавства і практики вирішення колективних трудових спорів (конфліктів); 3) повинен успішно пройти атестацію та переатестацію в НСПП [3].

Антикорупційну суб'єктність посередник набуває із моменту отримання посвідчення та включення його до Списку посередників. Вказане насамперед пов'язується із тим, що відповідно до п. 2.7 Положення про посередника, набуття особою прав та обов'язків відбувається з моменту її включення до Списку посередників, що в свою чергу підтверджується шляхом видання особі відповідного посвідчення.

Проте, такий підхід не є вірним з огляду на наступне. Так, згідно ч. 4 ст. 8 Закону № 137/98-ВР, «на час ведення переговорів і підготовки рішення примирної комісії її членам надається вільний від роботи час. Посередник є членом примирної комісії» [2]. Отже, виникає думка про наявність у особи, що має статус посередника постійного місця роботи, де він виконує діяльність, не пов'язану із наявністю у нього статусу посередника. Тоді, особа, як фактично не виконує на постійній основі обов'язки посередника, зазнає обтяжень. Логічно було б у такому випадку робити вказівку про те, що незалежний посередник має антикорупційну суб'єктність на час його входження до складу примирної комісії.

При цьому, важко кваліфікувати діяльність незалежних посередників саме як послугу. Так, при наданні послуги укладається угода між виконавцем та замовником. Згідно положень ч. 1 ст. 902 ЦК України, «виконавець повинен надати послугу особисто» [4]. Разом з тим, незалежний посередник не веде одноособово свою діяльність, а є членом колегіального органу – примирної комісії, а тому і реалізація завдання, із яким остання утворювалася, покладається не на окремого члена такої комісії, а в цілому на усіх її членів.

Окрім того, згідно з ч. 4 ст. 9 Закону № 137/98-ВР, «рішення примирної комісії оформляється протоколом та має для сторін обов'язкову силу і виконується в порядку і строки, які встановлені цим рішенням» [2]. Тобто, сторони трудового конфлікту під час отримання послуги зазнають певних обтяжень, не маючи гарантій при цьому щодо вдалого вирішення колективного спору. Окрім того, у випадку, коли примирна комісія не вирішила трудовий спір (конфлікт), це можна визначити як невиконання або неналежним виконанням договору. Проте,

замовники (сторони трудового спору) не мають права на відшкодування збитків через таке невиконання чи неналежне надання послуги.

Правовий статус *членів трудового арбітражу* визначається Законом № 137/98-ВР [2] та Положення про трудовий арбітраж, затвердженим Наказом НСПП (далі – Положення про трудовий арбітраж) [5], Положенням про арбітра, затвердженим Наказом НСПП (далі – Положення про арбітра) [6].

Варто зазначити, що перелік членів трудового арбітражу є доволі широким. Так, згідно з ч. 1 ст. 11 Закону № 137/98-ВР трудовим арбітражем є «орган, який складається із залучених сторонами фахівців, експертів та інших осіб і приймає рішення по суті трудового спору (конфлікту)» [2]. Відповідно до ч. 6 ст. 11 Закону № 137/98-ВР, «до складу трудового арбітражу також можуть входити народні депутати України, представники органів державної влади, органів місцевого самоврядування й інші особи» [2]. Також, згідно з абз. 2 п. 2.4 Положення про трудовий арбітраж, до участі у роботі трудового арбітражу може залучатися арбітр («НСПП або її відділення в Автономній Республіці Крим та областях пропонують кандидатури арбітрів для участі в роботі трудового арбітражу за письмовою заявою однієї із сторін колективного трудового спору (конфлікту)») [5].

Отже, членів трудового арбітражу можна поділити на декілька груп. Першу групу складають функціонери публічного сектору (приміром, народні депутати України). Відповідно, на першу групу членів трудового арбітражу діють обмеження, передбачені Законом для функціонерів публічного сектору (п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону). Другу групу складають квазіфункціонери публічного сектору, які не мають статусу функціонерів публічного сектору та входять до складу трудового арбітражу. Таким чином, другу групу членів трудового арбітражу складають ті, на яких поширюється дія пп. «б» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, та на яких не поширюється дія інших пунктів та підпунктів статті третьої Закону. Проте, навіть виокремлена нами друга група квазіфункціонерів публічного сектору, які є членами трудового арбітражу, не є однорідною. Зазначене знаходить підтвердження у наступному.

Згідно п. 2.5 Положення про трудовий арбітраж, «членом трудового арбітражу може бути призначена особа, яка прямо чи опосередковано не зацікавлена в результаті вирішення спору, а також має визнані сторонами знання, досвід, ділові та моральні якості, необхідні для вирішення спору. Членами трудового арбітражу не можуть бути представники сторін колективного трудового спору (конфлікту)» [5].

Вимоги щодо певного освітнього рівня висуваються лише до арбітра, який, згідно абз. 2 п. 2.4 Положення про трудовий арбітраж, може залучатися «за письмовою заявою однієї із сторін колективного трудового спору (конфлікту)» [5]. Так, відповідно до Розділу 6 Положення про арбітра, до арбітра висуваються наступні вимоги: 1) повинен мати повну вищу освіту; 2) повинен мати не менше 3 (трьох) років стажу роботи в органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях роботодавців чи профспілок, а також на іншій роботі, пов'язаній з регулюванням соціально-трудових відносин, вирішенням колективних трудових спорів (конфліктів); 3) повинен бути обізнаний з актуальними

соціально-трудовими проблемами, володіти знаннями трудового законодавства і практики вирішення колективних трудових спорів (конфліктів); 4) повинен успішно пройти атестацію та переатестацію в НСПП [6].

Враховуючи, що трудовий арбітраж не є постійно діючим колегіальним органом, а утворюється на певний строк на підставі домовленості сторін трудового спору (конфлікту), на членів трудового арбітражу поширюються антикорупційні обмеження лише на час участі таких осіб у роботі трудового арбітражу.

Загалом, аналіз чинного законодавства в частині визначення правового статусу суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», свідчить про неоднорідність та значний ступінь диференціації квазі-функціонерів публічного сектору. Найбільш яскраво це простежується на групі надавачів публічних послуг, до яких відносяться члени трудового арбітражу та незалежні посередники. Зазначене обумовлює потребу у глибшому дослідженні правового статусу членів трудового арбітражу, незалежних посередників та інших надавачів публічних послуг для цілей антикорупційного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 19.12.2024 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 07.04.2025 р.).

2. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03.03.1998 № 137/98-ВР. Дата оновлення: 18.10.2022 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 07.04.2025 р.).

3. Про затвердження Положення про посередника Наказ НСПП від 18.11.2008 № 133. Дата оновлення: 10.11.2008 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0133299-08#Text> (дата звернення: 07.04.2025 р.).

4. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 12.02.2025 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 07.04.2025 р.).

5. Про затвердження Положення про трудовий арбітраж : Наказ від 01.12.2020 № 68. Дата оновлення: 01.12.2020 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0135299-08#Text> (дата звернення: 07.04.2025 р.).

6. Про затвердження Положення про арбітра : Наказ НСПП від 18.11.2008 р. № 132. Дата оновлення: 18.11.2008 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132299-08#Text> (дата звернення: 07.04.2025 р.).

Ключові слова: антикорупційна політика, антикорупційна суб'єктність, надавачі публічних послуг, трудовий конфлікт, трудовий арбітраж, незалежне посередництво.

Keywords: anti-corruption policy, anti-corruption subjectivity, public service providers, labor conflict, labor arbitration, independent mediation.